

ROMANI ROMANES

VÝUKOVÉ MATERIÁLY

PRO OLAŠSKOU ROMŠTINU

Markéta Hajská, Jan Červenka

Praha 2021

Výuková videa k jednotlivým lekcím jsou online zde:
<https://blogg.sh.se/romstuduni/lovari-romani/>

Dialogy: Markéta Hajská, Iveta Kokyová, Dana Hrušková, Žaneta Šusterová
Grafická úprava: Daniela Kramerová

Tyto materiály vznikly na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v rámci projektu s názvem *Romani studies at Universities in Europe: Development and Innovations* podpořeného v rámci programu ERASMUS+, KA 203-Strategic partnership for higher education.

 Erasmus+

ROMANI ROMANES

1. LEKCE:

BACHTÁLI PERÁŤA, ŠEJ!

VÝSLOVNOST A ZÁPIS

V olašské romštině se označuje délka (*báro, šávo, phírel*).

Olašská romština může rozlišovat tři druhy hlásky *r*: *r* – *rr* – *í* (*kerel* – *rrom* – *áníe*). V tomto materiálu jsme se rozhodli zápis hlásky *r* nerozlišovat.

Stupňování přídavných jmen: píšeme na rozdíl od severocentrální romštiny zvlášť (*maj feder* X nikoliv *majfeder*).

Záporka *či*: píšeme zvlášť (*či kerav* X nikoliv *čikerav*).

U zdvojených hlásek (tzv. geminát) dochází k zápisu zdvojených hlásek (*tejja, dillo, keťfi*).

Všechna *i* se píšou měkká, *y* se v zápisu olašské romštiny nevyskytuje.

Pozor! Některé hlásky zapisované u nás s háčkem (*č, š, ž*), se můžou v jiných zemích zapisovat odlišně. Například:

č (*či, čerhaj* – existují varianty jako *csi, chi, cí, tschi*)

š (*šej* – existují varianty jako *šej, schej, shej...*)

ž (*žanav* – existují varianty jako *zhanav, žanav, žanav* atp.)

Hlásky *ch* se někdy, zejména ve světě, zapisuje jako *x* (*xoxavel* – čteme *chochavel*). Zde užíváme zápis *ch*.

TYKÁNÍ A VYKÁNÍ

Tykání a vykání: v olašské romštině se nepoužívá rozlišování na tykání a vykání, vždy se užívá tvar 2. osoby čísla jednotného a osobní zájmenu *tu* – ty, tedy tykání.

STRUČNÝ GRAMATICKÝ PŘEHLED (nejen k této lekci)

Členy

o – rod mužský, číslo jednotné

o šávo, o Rom

i – rod ženský, číslo jednotné

i šej, i Romňi

le/e – rod ženský i mužský, č. množné

le šáve (e šáve), le šeja (e šeja)

Osobní zájmena

me ame

tu tume

vou (voj /vov) voun (von)

(pe) (pe)

Přivlastňovací zájmena

muro amáro

ťíro (ťo) tumáro

lako lengo

lesko lengo

(pesko) (pengo)

Osobní zájmena v akuzativu (4.pádě)

a) před slovesem

man	amen
tut	tumen
les/la	len
pe(s)	pen

Příklad: *Tut kamav. Les akharav.*

b) za slovesem

ma	ame
tu	tume
le/la	le
pe	pe

Příklad: *Kamav tu. Akharav le.*

Sponové sloveso („být“)

si je bezpříznakové (protože nerozlišuje rod), pojí se s příznakovým ukazovacím zájmenem (např. *kodo /kodi*) nebo podstatným jménem.

Kodo si muro. To je moje.

Kodo kher si báro. Dům je velký.

Zápor – *naj* (také bezpříznakové)

Vou naj zurálo. On není silný.

O šávo naj khejre. Syn není doma.

O kher naj báro. Dům není velký.

Spona je v hovoru často krácena. Ve 3. osobě jednotného čísla se místo spony *si* častěji používá *-j* (po samohlásce) nebo *-i* (po souhlásce).

Příklad zkracování:

Vou si gážo. → *Vou gážo-j.*

I šej si láši. → *I šej láši-j.*

Khejre si. → *Khejre-j.*

Sar si ti dej? → *Sar-i ti dej?*

Časování sponového slovesa („být“)

me sim	ame sam
tu sal/san	tume san
vou(j) si	voun si

Tázací zájmena:

		PŘÍKLADY	Překlad	Další ekvivalenty
ko, kon	kdo	<i>Kon-i kodo?</i>	Kdo je to?	
so	co	<i>So-j kodo?</i>	Co je to?	
sar	jak	<i>Sar sal/san?</i>	Jak se máš?	
sostar	proč	<i>Sostar phušes?</i>	Proč se ptáš?	mír, mínek, anda sos
sosko	jaký	<i>Sosko-lo?</i>	Jaký je (on)?	
soski		<i>Soski-li?</i>	Jaké je (ona)?	
ká/káj	kde	<i>Ká-li?</i>	Kde je (ona)?	
		<i>Ká-lo?</i>	Kde je (on)?	
ketři	koli	<i>Ketři kouštálij?</i>	Kolik stojí?	keči, kentí

CVIČENÍ:

Cvičení 1.

Prohlédněte si videonahrávku *Bachtáli peráta, šej!* Pak postupně přečtěte a přeložte přepis dialogu v závěru lekce. Upozorněte sami na tvary, kterým příliš nerozumíte, nevíte, jak jsou utvořeny, zněly by podle vaší dosavadní znalosti romštiny jinak, nebo potřebujete z jiných důvodů, aby se u nich vyučující zastavil a vysvětlil je. Na závěr si po částech prohlédněte opět videonahrávku a opakujte části dialogu po mluvčích.

Cvičení 2.

Odpovězte celou větou na otázky. Nejprve odpovídejte na otázky o první ženě z videa (Piroš), poté potom o druhé (Grófká).

I Piroš

- 1) Sar-i lake?
- 2) Si lako rom khejre?
- 3) Soski si laki šej?
- 4) Soski si laki áver šej?
- 5) Lake šeja šukára-j?

I Grófká

- 1) Ká si lako rom?
- 2) Sosko-j lako rom?
- 3) Soske-j lake šáve?
- 4) Mír žal má khejre i Grófká?
- 5) Sosko-j o đejs ađejs?

Cvičení 3.

Doplňte dle videonahrávky:

I Piroš

- 1) I Grófká phušel: „Sar _____“ taj i Piroš phenel palpále, hod' _____
- 2) Lako rom akánik _____ khejre.
- 3) Lako rom _____
- 4) Lake šeja _____
- 5) Jejkh laki šej si _____
- 6) Áver šej naj _____, de si _____

I Grófká

- 1) Lako rom _____ khejre.
- 2) Lako maj phúro šávo si _____ taj _____

3) Áver šávo si _____, de vi vou _____

4) Laki šej i Boja si _____

5) Laki šej i Sedra si _____

ž) I Grófká phendas: „Má bokháli _____, si te žav _____“.

Cvičení 4.

Najděte s v textu všechny pozdravy a zdravice (přací formule) a poděkování. Konverzace v olašské romštině na ně jsou často bohaté. Napište jejich význam.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Cvičení 5.

Cvičení na zkracování spony. Pracuj podle vzoru: Khejre si. → Khejre-j.

- 1) Ťo rom khejre si?
- 2) I šej nađon šukár si.
- 3) O šávo si má báro.
- 4) O áver si inke cigno.
- 5) Muro rom si nađon zurálo.
- 6) Sar si tuke?
- 7) I šej god'aver si.
- 8) I Boja si nasváli akánik.
- 9) I Sedra si sasti.
- 10) Ađejs si nađon šukár đejs.

Cvičení 6.

Doplňte správný tvar sponového slovesa.

- 1) Me _____ i Piroš.
- 2) Tu _____ i Grófká?
- 3) Le šeja _____ nasvále.
- 4) O šávo _____ báro.
- 5) Tume _____ khejre.
- 6) Ame _____ god'aver.

PŘEPIS DIALOGU Z VIDEA:

Bachtáli peráta, šej!

Grófka: Bachtáli peráta!

Piroš: Vi tuke!

Grófka: Šej, sar sal?

Piroš: Mišto-j. Aj tu, sar sal?

Grófka: Vi me mišto-j. Ká-lo, to rom?

Piroš: Muro rom naj akánik khejre. Gejto tar. Aj to rom, ká si?

Grófka: Muro rom khejre-j.

Piroš: Naj sosko-j to rom?

Grófka: Já, de muro rom nađon lášo-j.

Piroš: Taj te šáve? Sar si?

Grófka: Muro maj phúro šávo má báro-j. Taj nađon zurálo-j.

O áver šávo inke cigno, ká čak vi vou nađon zurálo-j. Sar te šeja?

Piroš: Mure šeja... Mišto-j. Kuki jejkh nađon šukár si. De kuki áver naj kecavi šukár. De nađon godaver si. Aj te šeja?

Grófka: Já, I Boja nasváli akánik. I Sedra sasti-j.

Piroš: Taj te šeja šukára-j?

Grófka: Šukára-j mure šeja. Vorta sar muro rom.

Piroš: Te aven tuke bachtále!

Grófka: Najisárav tuke.

Piroš: Ađejs nađon šukár đejs-i, uđi?

Grófka: Ouva, nađon šukár.

Grófka: Má bokháli sim, si te žav khejre. Áš Dejvlesa, šej!

Piroš: Dejvlesa!

Slovička

ađejs <i>přísl.</i>	dnes
akánik <i>přísl.</i>	nyní, teď
áver <i>příd.jm.</i>	jiný, odlišný, další
bachtálo <i>příd.jm.</i>	šťastný
báro <i>příd.jm.</i>	velký
bešel <i>slov.</i>	sedět, bydlet
bokhálo <i>příd.jm.</i>	hladový
cigno <i>příd.jm.</i>	malý
đejs <i>podst.jm.m.</i>	den
godaver <i>příd.jm.</i>	chytrý
inke <i>přísl.</i>	ještě
jejkh <i>čís.</i>	jeden, jedna
ká <i>přísl.</i>	kde, kam
kecavo <i>zájm.</i>	takový
khejre <i>přísl.</i>	doma
kuko <i>zájm.</i>	tamtén
lášo <i>příd.jm.</i>	dobrý
má <i>přísl.</i>	už
maj phúro <i>příd.jm.</i>	nejstarší, starší
mišto <i>příd.jm.</i>	dobrý
muro <i>zájm.</i>	můj
nađon <i>přísl.</i>	velmi
najisárel <i>slov.</i>	děkovat
nasválo <i>příd.jm.</i>	nemocný
ouva <i>část.</i>	ano
sar <i>zájm.</i>	jak
sasto <i>příd.jm.</i>	zdravý

sosko <i>příd.jm.</i>	jaký
šávo <i>podst.jm.m.</i>	syn, kluk
šej <i>podst.jm.ž.</i>	dívka, dcera
šukár <i>příd.jm.</i>	pěkný, krásný
taj <i>spojka</i>	a
ťiro/to <i>zájm.</i>	tvůj
tordol <i>slov.</i>	stát
tu <i>zájm.</i>	ty
uđi <i>část.</i>	že ano?
vi <i>spojka</i>	i
vorta <i>přísl.</i>	přesně, rovnou
vou <i>zájm.</i>	on/ona
zurálo <i>příd.jm.</i>	silný

Základní fráze:

Lášo đejs (ev. Lášo-j to đejs)!	Dobrý den
Najis(árav) tuke.	Děkuji.
Naj pa sos.	Není zač.
Te del o Dej! vi tuke.	Ať dá Bůh i tobě.
Te aven tuke bachtále!	Ať (ti) jsou šťastné! (doslovně)
Ká si? Ká-lo/Ká-li?	Kde je (on/ ona)?
Sosko-j? /Soski-j?	Jaký je/ Jaká je?
Sar sal/san?	Jak se máš?
Mišto-j.	Dobře.
Gejto tar.	Odjel pryč.
Žav khejre.	Jdu domů.
Áš Dejvlesa!	Na shledanou (Doslova: Zůstaň sbohem).
Dejvlesa!	Sbohem.

ROMANI ROMANES

2. LEKCE I VORBA LA HÍREŠOŇA ROMŇASA

Poznámka k nářečním rozdílům ve videu k této lekci

Šejinka a Ivetka hovoří každá trochu odlišným dialektem olašské romštiny: Šejinka pochází z východu Slovenska, Ivetka má zase kořeny na jihozápadním Slovensku.

To se projevuje např. na odlišně vyslovovaných hláskách (uvádíme v pořadí východoslovenské a jihozápadoslovenské varianty):

-é/-ej (*Dél /Dejl, khére /khejre*)

-á/-aj (*gáži /gajži*)

-ou/-ó (*lóve / louve/, bóri /bouri*)

-č/-ť (*číro /tíro, hačarel /haťarel*)

Odlišně znějí také některá slova. V textu např.:

– kemňa /keňva

– skirij /iskirij

– akanak /akánik

– haj /taj

– vareso /variso

ČASOVÁNÍ SLOVES

Přítomný čas (prézens)

Pravidelně se přidávají koncovky k slovesnému kmeni.

	1.třída -e-	2.třída -a-	3.třída -uv-	4.třída -i-
1.os.j.č.	phen-av	asa-v	tord'-uv-av	traj-ij /-inav
2.os.j.č.	phen-es	asa-s	tord'-os	traj-is
3.os.j.č.	phen-el	asa-l	tord'-ol	traj-ij
1.os.mn.č.	phen-as	asa-s	tord'-uv-as	traj-in-as
2.os.mn.č.	phen-en	asa-n	tord'-on	traj-in
3.os.mn.č.	phen-en	asa-n	tord'-on	traj-in

Poznámka: Třída *-i-* se používá pro přejatá slovesa (z rumunštiny, maďarštiny, slovenštiny či češtiny).

Zápor v oznamovacím způsobu:

Přidá se záporka *či*:

Me či phenav. Tu či asas.

Rozkazovací způsob (imperativ)

	1.třída -e-	2.třída -a-	3.třída -uv-	4.třída -i-
2.os.j.č.	phen!	asa!	tord'-uv!	traj-in!
1.os.mn.č.	phen-as!	asa-s!	tord'-uv-as!	traj-in-as!
2.os.mn.č.	phen-en!	asa-n!	tord'-on!	traj-in-en!

Zápor v rozkazovacím způsobu:

Přidá se záporka *na*:

Na ker! Na keras! Na keren!

Imperfektum (minulý čas nedokonavý)

Pravidelně tvořený: tvary přítomného času + *-as*

Pouze v 1. os. j. č. došlo ke zkrácení flektivně-aglutinačního tvaru *-av-as* na *-ous*.

	1.třída -e-	2.třída -a-	3.třída -uv-	4.třída -i-
1.os.j.č.	phen- <i>ous</i>	asa- <i>ous</i>	tord'- <i>uv-ous</i>	traj- <i>in-ous</i>
2.os.j.č.	phen- <i>es-as</i>	asa- <i>s-as</i>	tord'- <i>os-as</i>	traj- <i>is-as</i>
3.os.j.č.	phen- <i>el-as</i>	asa- <i>l-as</i>	tord'- <i>ol-as</i>	traj- <i>ij-as</i>
1.os.mn.č.	phen- <i>as-as</i>	asa- <i>s-as</i>	tord'- <i>uv-as-as</i>	traj- <i>in-as-as</i>
2.os.mn.č.	phen- <i>en-as</i>	asa- <i>n-as</i>	tord'- <i>on-as</i>	traj- <i>in-as</i>
3.os.mn.č.	phen- <i>en-as</i>	asa- <i>n-as</i>	tord'- <i>on-as</i>	traj- <i>in-as</i>

Perfektivum (minulý čas dokonavý)

Tvořen perfektivním kmenem + pravidelnou koncovkou.

Perfektivní kmeny mají různé způsoby tvoření.

	1.třída -e-	2.třída -a-	3.třída -uv-	4.třída -i-
1.os.j.č.	phen- <i>d-em</i>	asa- <i>nd-em</i>	tord'- <i>il-em</i>	traj- <i>in-d-em</i>
2.os.j.č.	phen- <i>d-al/-an</i>	asa- <i>nd-al/-an</i>	tord'- <i>il-al/-an</i>	traj- <i>in-d-al/-an</i>
3.os.j.č.	phen- <i>d-as</i>	asa- <i>nd-as</i>	tord'- <i>il-as</i>	traj- <i>in-d-as</i>
1.os.mn.č.	phen- <i>d-am</i>	asa- <i>nd-am</i>	tord'- <i>il-am</i>	traj- <i>in-d-am</i>
2.os.mn.č.	phen- <i>d-an</i>	asa- <i>nd-an</i>	tord'- <i>il-an</i>	traj- <i>in-d-an</i>
3.os.mn.č.	phen- <i>d-e</i>	asa- <i>nd-e</i>	tord'- <i>il-ine/-e</i>	traj- <i>in-d-e</i>

Výjimky v tvorbě perfektiva:

U 3.os.jedn.č.: existují také rodově rozlišující varianty:

na místo *-las* → *-li /-lo*

např.:

gejlas → *gejli /gejlo* (hlavně ve spojení *gejli tar /gejlo tar*)

mátilas → *mátili /mátilo*

avilas → *avili /avilo*

TVOŘENÍ PERFEKTIVNÍHO KMENE A VÝJÍMKY V JEHO TVOŘENÍ

U 1. třídy (-e-):

Rozlišují se dvě skupiny, které se liší třetí osobou plurálu:

a) delší forma – perfektivní kmen + koncovka *-ine*

del → voun *dine*

Stejně:

lel → voun *line*; čorel → voun *čourdine*; šudel → voun *šudine*; chuřel → voun *chutildine*; šorel → voun *šordine*

b) kratší forma – perfektivní kmen + koncovka *-e*

čumidel → voun *čumide*; kerel → voun *kerde*

Perfektivní kmeny:

Slovesa, jejichž slovesný kmen končí na *l, n, r* → vkládá se -d-

kerel → kerdem

khelel → kheldem

phenel → phendem

phírel → phírdem

Slovesa jejichž slovesný kmen končí na *g, k, kh, m, s, š* → vkládá se -l-

dikhel → dikhlas

phagel → phaglas

kamel → kamlas

Slovesa končící na -ajv → vkládá se -l-, ale -v- odpadne

bokhajvel → bokhajlem

cholajvel → cholajlem

Slovesa, končící na -v → přidává se kmenotvorná souhláska -d-, přičemž -v- odpadá

thovel → thodem

kiravel → kiradem

Výjimky v 1. třídě (-e-)/ nepravidelná změna kmene:

avel → avilem

bistrel → bisterdem

d'ilabel → d'ilabandem

chuťel → chuklem (chuřilem)

ingrel → ingerdas

merel → múlem

pel → pillem

perel → pejlem

rovel → rúnem

sovel → sútem

suvel → súdem

ušťel → ušťilem

žanel → žanglem

Výjimky v 2. třídě (-a-):

daral → darajlas

chal → chálas

paťal → paťajlem/ paťandem

prasal → prasajlem

žal → gejas

Výjimky ve 3. třídě (-uv-)

bunuj → bunusajlem

gindož → gindosajlem

Výjimky ve 4.třídě (-i-)

šol → šuttem

Budoucí čas

Pravidelně tvořený: tvary přítomného času + *-a*

U 1.os.j.č. došlo opět ke zkrácení původního *-av-a* na *-ou*

	1.třída -e-	2.třída -a-	3.třída -uv-	4.třída -i-
1.os.j.č.	phen- ou	as- ou	tord'- uv-ou	vorb- in-ou
2.os.j.č.	phen- es-a	as- as-a	tord'- os-a	vorb- is-a
3.os.j.č.	phen- el-a	as- al-a	tord'- ol-a	vorb- ij-a
1.os.mn.č.	phen- as-a	as- as-a	tord'- uv-as-a	vorb- in-as-a
2.os.mn.č.	phen- en-a	as- an-a	tord'- on-a	vorb- in-a
3.os.mn.č.	phen- en-a	as- an-a	tord'- on-a	vorb- in-a

Poznámky

CVIČENÍ:

Cvičení 1.

Doplňte slovesa:

I vorba la hírešoňa romňasa

Šejinka: T' _____ bachtáli, but berš te _____! Sar _____?

Ivetka: Vi tu te aves bachtáli! But berš te _____!

Šejinka: Te del o Dél! Sar _____?

Ivetka: Me bušuvav Iveta Kokyová.

Šejinka: Aha. Aba _____ prá tute. Šundem, hoj tu _____ igen hírešo spisovaiteľka.

Ivetka: _____ tuke.

Šejinka: Le manuš aven te _____ číre kemňi, so _____

Ivetka: Akánik lošárdal ma! De so iskirij: _____ pa muro trajo, pa muro čaládo, pa muro nípo taj kadej. No. Keťívar si, hoď _____ kadej paj školi, taj le gáže _____ ma.

Šejinka: Aj _____ vi aver šiba?

Ivetka: Ouva, _____ žanav polcicka, rusicka, gažikanes taj romanes.

Šejinka: Mange _____ číre kemňi. Vi ávrenge, šundem, tecon igen šukáres číre kemňi, so _____ Taj me kamous te _____ jekh kemňa, pa Rom, sar varekana trajinas, so skirinas pa Rom, sar _____ le grastenca, šundem, taj kodo sa téle _____

Ivetka: Me mindik _____ mange le keňvi pa história Romengi, katka. Te _____ šaj _____ tuke. Le tuke.

Šejinka: _____ mange haj ginou. Haj aven vi áver gáže te _____ číre kemňi? Te _____ peske le kemňi? Pa Rom, sar sas?

Ivetka: Kadej, kana si, hoď _____, aven vi but gáže, taj vi le Rom _____

Šejinka: Haj sičáres len vareso pa Rom? Napríklad le gáženge _____ Pa Rom, sar sas? Ke si vi kase gáže, so _____ vi le Romenca te _____ pe. Vi Romňa.

Ivetka: Aj ouva.

Šejinka: Aba akanak kadej.

Ivetka: Kadej si. No, _____ le, _____ le gážen románi šib. Akánik ando marco phutrela pe ávri pi škola, hoď _____ ávri inke jekhga gajžasa románi šib.

Cvičení 2.

Odpovězte na otázky k textu:

- 1) Kon-i i Ivetka?
- 2) Soske šiba žanel i Ivetka?
- 3) Pa sos iskirij?
- 4) Kasa siťol i románi šib?
- 5) Kas siťol i Ivetka?
- 6) Soski keňva rodelas i Šejinka?

Cvičení 3.

Podtrhněte v textu všechna slovesa a určete, o jaký slovesný čas se jedná. Pracujte samostatně. Nejasné tvary konzultujte s vyučujícím.

Cvičení 4.

Napište slovesa v závorkách v minulých časech.

So kerelas i Šejinka aráťi?

Detehára (ušťel).

(thovel) pesko muj taj peske dand.

(kerel) ávri peski káveja, (makhel) o marno čhilesa.

(pel) i káveja taj (chal) o marno.

(kiravel) láši zumi peske čaládoske.

Pala mizmejri (ginel) jekh keňva, taj (siťol) ekh cera i matematika.

Raťi (dikhel) pi televíza.

Pala kodo(žal) te sovel.

Cvičení 5.

Vraťte se ke cvičení 4. Nyní zkuste napsat slovesa v závorkách v budoucím čase. Odpovídejte na otázku: So kerela i Šejinka tehára?

Cvičení 6.

Dejte slovesa v následujících dialozích do správného tvaru:

1)

Me (dikhel) tu. Tu khate (sovel)?

Niči, me či (sovel), fere (pašlol).

2)

Tume so (kerel)?

Ame fere (bešel), či (kerel) búfi akánik.

3)

Me tut (kamel).

De tu či (kamel) ma.

4)

Sar (bušol) kodo Rom?

Me či (žanel). Tu les či (pinžárel)?

Jo, me (pinžárel) le, vou ando Požono (bešel).

Ame (pinžárel) jejkh ávres but berš. Ame varikana (bešel)

khetánes. Sar šavoura (ame - phírel) khetánes andi škola.

Poznámky

PŘEPIS DIALOGU Z VIDEA:

I vorba la hírešoňa romňasa

Šejinka: T'aves bachtáli, but berš te trajis! Sar bušos?

Ivetka: Vi tu te aves bachtáli! But berš te trajis!

Šejinka: Te del o Dél! Sar bušos?

Ivetka: Me bušuvav Iveta Kokyová.

Šejinka: Aha. Aba šundem prá tute. Šundem, hoj tu san igen hírešo spisovaťelka.

Ivetka: Najis tuke.

Šejinka: Le manuš aven te dikhen číre kemňi, so skiris.

Ivetka: Akánik lošárdal ma! De so iskirij: iskirij pa muro trajo, pa muro čaládo, pa muro nípo taj kadej. No. Keťivar si, hoď phírav kadej paj školi, taj le gáže kharaven ma...

Šejinka: Aj žanes vi aver šiba?

Ivetka: Ouva, žanav. Žanav polcicka, rusicka, gažikanes taj romanes.

Šejinka: Mange tecoj číre kemňi. Vi ávrenge, šundem, tecon

igen šukáres číre kemňi, so skiris. Taj me kamous te rodav jekh

kemňa, pa Rom, sar varekana trajinas, so skirinas pa Rom, sar trajinas le grastenca, šundem, taj kodo sa téle skirinas.

Ivetka: Me mindik garaďuvav mange le keňvi pa história Romengi, katka. Te kames, šaj les tuke. Le tuke.

Šejinka: Lou mange haj ginou. Haj aven vi áver gáže te dikhen číre kemňi? Te ginen peske le kemňi? Pa Rom, sar sas?

Ivetka: Kadej, kana si, hoď ginav, aven vi but gáže, taj vi le Rom aven.

Šejinka: Haj sičáres len vareso pa Rom? Například le gáženge... Pa Rom, sar sas? Ke si vi kase gáže, so kamen vi le Romenca te inkren pe. Vi Romňa.

Ivetka: Aj ouva.

Šejinka: Aba akanak kadej.

Ivetka: Kadej si. No, siťaras le, siťaras le gážen románi šib. Akánik ando marco phutrela pe ávri pi škola, hoď siťarasa ávri inke jejkha gajžasa románi šib.

Slovička

bušol *slov.*

jmenovat se

čaládo *podst.jm.m.*

(nukleární) rodina

de *spojka*

ale

garaďol *slov.*

ukrývat, schovávat

hírešo *příd.jm.*

slavný, známý

inkrel (likrel, ikrel) *slov.*

vážít si, chovat, chovat v

úctě, držet, držet někoho

katka *přísl.*

tady

keňva (kemňa) *podst.jm.ž.*

kniha

keťivar *čísl.*

kolikrát

kharavel *slov.*

zvat, volat

lošárel *slov.*

potěšit, udělat radost

nípo *podst.jm.m.*

(rozšířená) rodina

pa, prá *předl.*

o

phutrel pe ávri *slov.*

otevřít se

siťárel *slov.*

učit

trajij *slov.*

žít

trajo *podst.jm. m.*

život

tecoj *slov.*

líbit se někomu

Základní fráze:

Haťares ma? Haťardal ma?

Rozumíš? Rozuměls?

Ouva/jo, haťárov. Níči/na, či haťárov.

Ano, rozumím/ Ne, nerozumím.

Sar bušos?

Jak se jmenuješ?

Me bušuvav....

Jmenuji se...

Ká bešes?

Kde bydlíš?

Ká sal/ ká san?

Kde jsi?

Khatar sal/san?

Odkud jsi?

Khatar sármozis?

Odkud pocházíš?

Khátar. Andaj Praha. Pa Touco.

Odtud. Z Prahy. Ze Slovenska.

Pa Čecho.

Z Čech.

So keres? Sávi butí?

Co dělaš? Jakou práci?

Ko vorbij?

Kdo mluví?